

Praktyka Zamawiających w obszarze drogownictwa w obecnym stanie prawnym

**Najważniejsze zidentyfikowane problemy
na gruncie stosowania
znowelizowanej ustawy PZP**

III Małopolskie Forum Drogowe

Zakopane 25 – 27 stycznia 2017 r.

Inga Gęsiarz-Nowak

Zarząd Dróg Wojewódzkich w Krakowie

PLAN PREZENTACJI

- I. Przyczyny istniejących problemów na gruncie stosowania ustawy PZP
- II. Konsekwencje, jakie problemy te mogą wywołać
- III. Zidentyfikowane przykłady regulacji problematycznych i niejasnych
- IV. Rekomendacje, jak póki co radzić sobie z problematycznymi regulacjami

Najważniejsze PRZYCZYNY praktycznych problemów w stosowaniu nowego prawa zamówień publicznych

(ustawy PZP w brzmieniu obowiązującym od dnia 28 lipca 2016 r.):

- **niedokładna transpozycja do krajowego porządku prawnego regulacji aktów unijnych (dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/24/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie zamówień publicznych, uchylającej dyrektywę 2004/18/WE – tzw. dyrektywy klasycznej) – w szczególności w zakresie regulacji obligatoryjnych (np. kwestia ustalenia dopuszczalnego momentu wszczęcia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w tzw. trybie unijnym)**
- **nieprecyzyjne i niejasne sformułowanie przepisów krajowych powodujące szereg wątpliwości interpretacyjnych i znamionujące sytuację braku pewności prawa w obrębie regulacji PZP (np. kwestia zakresu dopuszczalności wnoszenia odwołań w postępowaniach biuletynowych)**
- **określenie normy prawnej za pomocą kilku rozdrobnionych przepisów ulokowanych w różnych miejscach ustawy PZP, co utrudnia identyfikację danej regulacji i tworzy trudności w jej praktycznym stosowaniu**

Najważniejsze PRZYCZYNY praktycznych problemów w stosowaniu nowego prawa zamówień publicznych

(ustawy PZP w brzmieniu obowiązującym od dnia 28 lipca 2016 r.)

(c.d.):

- **niespójne, niekompatybilne, czasem wzajemnie sprzeczne przepisy ustawowe i podustawowe** powodujące wątpliwości co do stosowania konkretnych regulacji *(np. kwestia katalogu oświadczeń i dokumentów składanych w postępowaniu biuletynowym)*
- **niedoregulowanie istotnych z punktu widzenia praktyki stosowania zagadnień zamówieniowych** skutkujące ich nadinterpretacją *(np. kwestia podziału zamówienia na części celem odrębnego ich udzielania)*
- **niedostatek wiążących i miarodajnych informacji, opinii, czy wytycznych w przedmiocie stosowania nowych przepisów ustawy PZP** wynikający ze zbyt pośpiesznego i nie do końca przemyślanego procesu legislacyjnego w zakresie ustawy nowelizacyjnej

Faktyczne KONSEKWENCJE, jakie mogą powodować istniejące trudności w stosowaniu nowego prawa zamówień publicznych
(ustawy PZP w brzmieniu obowiązującym od dnia 28 lipca 2016 r.):

Rozbieżność w zakresie interpretacji stosowania poszczególnych przepisów pomiędzy Zamawiającym a Wykonawcami i organami kontroli może wywołać:

- faktyczną konieczność dokonywania przez Zamawiającego działań, co do których nie ma on obiektywnego przekonania / wiedzy o ich prawidłowości
- próby kwestionowania działań Zamawiającego w trybie wnoszenia środków ochrony prawnej
- znaczne wydłużenie się procesu udzielania zamówień publicznych
- ryzyko zakwestionowania prawidłowości poszczególnych działań w toku następczych kontroli prowadzonych przez uprawnione podmioty (m.in. UZP, NIK, RIO, instytucje zarządzające programami unijnymi, UKS, instytucje audytowe)
- ryzyko następczego nałożenia **sankcji finansowych na Zamawiającego** (np. korekt, czy kar finansowych, pomniejszenia wydatków kwalifikowanych projektu), czy poniesienia odpowiedzialności indywidualnej (np. w ramach odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych)

PRAKTYKA stosowania ustawy PZP w brzmieniu obowiązującym od dnia 28 lipca 2016 r. na bazie doświadczeń ZDW Kraków jako Zamawiającego

najważniejsze zidentyfikowane w ramach dotychczasowej praktyki problemy, najistotniejsze zagadnienia wywołujące wątpliwości, czy realne trudności w ich stosowaniu

1. Czym się faktycznie różni PLAN POSTĘPOWAŃ i PLAN ZAMÓWIEŃ

NOWOŚĆ – art. 13a ustawy PZP – **ustawowy obowiązek sporządzenia i upublicznienia (zamieszczenia na stronie internetowej) przez Zamawiającego PLANU POSTĘPOWAŃ O UDZIELENIE ZAMÓWIEŃ**, jakie Zamawiający przewiduje przeprowadzić w danym roku finansowym, w terminie 30 dni od dnia przyjęcia budżetu / planu finansowego jednostki przez uprawniony organ; ustawowo określone są minimalne wymagania co do jego treści

▪ **plan postępowań \neq plan zamówień**

- plan postępowań jest instytucją prawnie uregulowaną i pełni przede wszystkim funkcję informacyjną dla Wykonawców stanowiąc wyraz nowowprowadzonej do ustawy PZP **zasady przejrzystości** (art. 7 ust. 1 ustawy PZP); sporządzenie i upublicznienie tego dokumentu jest **obligatoryjne w świetle ustawy PZP**
 - plan zamówień nie jest narzędziem prawnie uregulowanym – jest to dokument tworzony fakultatywnie, zgodnie z wolą i decyzjami danego Zamawiającego; coroczne sporządzanie planów zamówień publicznych ma na celu obniżenie ryzyka związanego z niedozwolonym podziałem zamówienia na części w skali działalności całej jednostki
 - plan postępowań jest bardziej ogólną (mniej szczegółową i precyzyjną) wersją planu zamówień, mającą inną funkcję (informacyjną zewnętrzną) niż plan zamówień (dokument o charakterze wewnętrznym mający na celu określenie przepisów proceduralnych w zakresie udzielania poszczególnych planowanych zamówień determinowanych ich wartością, a więc służący samemu Zamawiającemu)
- ## ▪ **upublicznianie aktualizacji (zmian) planu postępowań** – zalecane, ale niewynikające wyraźnie z ustawy PZP

2. Kiedy składa się OŚWIADCZENIA w trybie art. 17 ust. 2a ustawy PZP

art. 17 ustawy PZP – wyraz realizacji **zasady bezstronności i obiektywizmu** ze strony Zamawiającego (art. 7 ust. 2 ustawy PZP)

- instytucja **wyłączenia osób** wykonujących czynności w postępowaniu z uwagi na określony stan faktyczno-prawny lub określony rodzaj relacji wobec Wykonawcy ubiegającego się o udzielenie zamówienia [konflikt interesów] (okoliczności wskazane w art. 17 ust. 1)
- obowiązek złożenia pisemnie oświadczenia w przedmiocie istnienia / nieistnienia tych okoliczności przez **osoby wykonujące czynności w postępowaniu**; obowiązek uprzedniego pouczenia o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia (art. 17 ust. 2)
- **NOWOŚĆ – rozszerzenie obowiązku składania oświadczeń:**
 - konieczność złożenia takiego oświadczenia również przez **pracowników Zamawiającego i inne osoby zatrudnione przez Zamawiającego, które mają bezpośredni lub pośredni wpływ na wynik postępowania**, w przypadku powzięcia przez Kierownika Zamawiającego uzasadnionego podejrzenia, że pomiędzy tymi osobami a Wykonawcami zachodzi relacja, o której mowa w art. 17 ust. 1 pkt 2 – 4 [konflikt interesów] (art. 17 ust. 2a)
 - **obowiązek złożenia oświadczenia w trybie art. 17 ust. 2a ustawy PZP powstaje jedynie w sytuacji uprzedniego powzięcia przez Kierownika Zamawiającego uzasadnionego podejrzenia zaistnienia konfliktu interesów**
 - nie do końca wiadomo, jaki krąg osób objęty jest dyspozycją tego przepisu (np. osoba dokonująca oszacowania wartości zamówienia, osoba opracowująca OPZ)
 - zaistnienie takiej sytuacji może implikować również wykluczenie Wykonawcy z udziału w postępowaniu na podstawie art. 24 ust. 5 pkt 3 ustawy PZP (w przypadku przewidzenia takiej przesłanki wykluczenia przez Zamawiającego)

3. Kiedy powołuje się ZESPÓŁ ds. REALIZACJI ZAMÓWIENIA

NOWOŚĆ – art. 20a ustawy PZP obowiązujący od dnia 14 stycznia 2017 r. – ustawowy obowiązek powołania zespołu osób do nadzoru nad realizacją udzielonego zamówienia w przypadku zamówień na roboty lub usługi o wartości co najmniej 1 000 000,00 euro

- zespół osób działa równolegle do Komisji przetargowej
(co najmniej dwóch członków zespołu jest powoływanych do Komisji przetargowej)
- zespół osób powoływany jest dla jednego lub więcej powiązanych ze sobą zamówień
(zespół osób nie może mieć charakteru stałego)
- konieczny interdyscyplinarny charakter zespołu celem kompleksowej obsługi zamówienia na etapie jego przygotowania, udzielania i realizacji
- **zespołu nie powołuje się w przypadku:**
 - **zapewniania w inny sposób udziału co najmniej dwóch członków Komisji przetargowej w nadzorze nad realizacją udzielonego zamówienia** (np. ustalenia wewnątrz-organizacyjne, delegowanie *ad hoc*)
 - **gdy przedmiotem zamówienia są dostawy**
 - **gdy wartość zamówienia (na usługi lub roboty budowlane) jest mniejsza niż 1 mln euro**

4. Kiedy można WSZCZĄĆ postępowanie w trybie unijnym

istotne niedoregulowanie na gruncie ustawodawstwa krajowego w świetle prawa unijnego kwestii dopuszczalnego momentu wszczęcia postępowania prowadzonego w trybie unijnym (w zakresie zamówień o wartości przekraczającej progi unijne określone na podstawie art. 11 ust. 8 ustawy PZP)

- **art. 40 ust. 1 ustawy PZP – wszczęcie postępowania prowadzonego w trybie przetargu nieograniczonego następuje w momencie zamieszczenia ogłoszenia o zamówieniu w miejscu publicznie dostępnym w siedzibie Zamawiającego oraz na stronie internetowej Zamawiającego (moment wszczęcia postępowania wyznacza fakt upublicznienia ogłoszenia o zamówieniu w miejscach wskazanych wyżej, a nie publikacja ogłoszenia w publikatorze obowiązkowym – BZP / Dz.Urz.UE)**
- **ustawa PZP nie określa wyraźnie, kiedy można w sposób określony wyżej upublicznić ogłoszenie o zamówieniu publikowane w Dz.Urz.UE, co jest problematyczne z uwagi na brak automatyzmu publikacji tego ogłoszenia (w przeciwieństwie do ogłoszeń publikowanych w BZP) – czy można je upublicznić bezpośrednio po jego przekazaniu do UPUE, czy też należy wstrzymać się do momentu jego opublikowania w Dz.Urz.UE ?**

4. Kiedy można WSZCZĄĆ postępowanie w trybie unijnym (c.d.)

- art. 11 ust. 7d ustawy PZP – obowiązek wstrzymania się z upublicznianiem w miejscach dodatkowych (nieobowiązkowych) ogłoszeń podlegających obowiązkowi publikacji w Dz.Urz.UE do momentu opublikowania ogłoszenia w tym publikatorze lub upływu 48 godzin od potwierdzenia otrzymania przez UPUE przekazanego do publikacji ogłoszenia; **z literalnego brzmienia tego przepisu nie wynika, iżby wymóg ten dotyczył obligatoryjnych w świetle przepisów ustawy PZP miejsc ich udostępniania, a zatem strony internetowej Zamawiającego oraz miejsca publicznie dostępnego w siedzibie Zamawiającego** (w przepisie tym brak jest odesłania do art. 40 ust. 1 ustawy PZP) – mogłoby to zatem oznaczać dopuszczalność upubliczniania w tym trybie ogłoszenia o zamówieniu bezpośrednio po jego przekazaniu do UPUE, znamionującego wszczęcie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego
 - **art. 52 dyrektywy klasycznej** – **generalny zakaz upubliczniania na poziomie krajowym ogłoszeń publikowanych w Dz.Urz.UE przed ich publikacją w Dz.Urz.UE lub upływem 48 godzin od momentu potwierdzenia otrzymania ogłoszenia przez UPUE** wskazujący raczej na niemożność upublicznienia w żaden sposób ogłoszenia nieopublikowanego w Dz.Urz.UE (w tym kontekście wprost sprzeczny z tym przepisem może być uznany przepis art. 12a ust. 3 ustawy PZP dotyczący zmiany ogłoszenia o zamówieniu)
- konieczność **niezwłocznego wydania wiążącej interpretacji w zakresie dopuszczalnego momentu wszczęcia postępowania w trybie unijnym**
- do tego czasu rekomenduje się **stosowanie podejścia ostrożnościowego uwzględniającego przepis art. 52 dyrektywy klasycznej**

5. PODZIAŁ ZAMÓWIENIA w kontekście ZASADY KONKURENCYJNOŚCI

nowowyróżniona w prawie unijnym idea zwiększania udziału podmiotów sektora MŚP w rynku zamówień publicznych rozumiana jako aspekt zasady zachowania uczciwej konkurencji, mająca być realizowana w szczególności w zakresie zwiększania dostępności zamówień dla sektora MŚP poprzez podział zamówienia na części udzielane odrębnie

➤ **motyw 78 zawarty w preambule dyrektywy klasycznej**

Zamówienia publiczne powinny być dostosowane do potrzeb MŚP. W tym celu oraz aby zwiększyć konkurencję, instytucje zamawiające należy w szczególności zachęcać do dzielenia dużych zamówień na części. Wielkość i przedmiot poszczególnych części zamówienia powinny być dowolnie określane przez instytucje zamawiające (...). Instytucja zamawiająca powinna mieć obowiązek rozważenia celowości podziału zamówień na części, jednocześnie zachowując swobodę autonomicznego podejmowania decyzji na każdej podstawie, jaką uzna za stosowną, nie podlegając nadzorowi administracyjnemu ani sądowemu. W przypadku gdy instytucja zamawiająca zdecyduje, że podział zamówienia na części nie byłby właściwy, stosowne indywidualne sprawozdanie lub dokumenty zamówienia powinny zawierać wskazanie głównych przyczyn decyzji instytucji zamawiającej.

➤ na gruncie każdego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego zachodzi **konieczność wyważenia dwóch istotnych wartości** – zasady konkurencyjności oraz możliwości ukształtowania przedmiotu zamówienia w sposób odpowiadający uzasadnionym potrzebom Zamawiającego; zasada konkurencyjności nie jest (i nie może być) celem w samym w sobie, ale ma służyć realizowaniu istoty zamówień publicznych stanowiąc niejako granicę możliwości decyzyjnych Zamawiającego, ale ich nie likwidując

5. PODZIAŁ ZAMÓWIENIA w kontekście ZASADY KONKURENCYJNOŚCI (c.d.)

- art. 96 ust. 1 pkt 11 ustawy PZP – **konieczność wskazania przez Zamawiającego w protokole postępowania powodów niedokonania podziału zamówienia na części**
 - żaden inny przepis ustawy PZP nie odnosi się do kwestii podziału zamówienia celem odrębnego udzielania jego części jako wymogu
- **wyjaśnienia UZP** dotyczące kwestii podziału na części wydają się nadinterpretować dyrektywalną ideę podziału zamówienia
 - choć podkreślana jest konieczność indywidualnego rozpatrywania każdego przypadku celem oceny prawidłowości działania Zamawiającego w zakresie podziału zamówienia, to jednak może być ono podstawą **bardzo formalistycznej i wąskiej interpretacji tego zagadnienia** w sposób znamionujący jako w zasadzie domyślną regułę obowiązek dzielenia każdego obiektywnie podzielnego zamówienia na jak najmniejszą liczbę części celem umożliwienia udziału w postępowaniu wszystkim podmiotom spełniającym jakieś jednostkowe warunki i wymogi (właściwie bez względu na to, czy byłoby to zasadne i celowe z punktu widzenia trybu realizacji zamówienia i potrzeb Zamawiającego), a jako obwarowany rygorami wyjątek – brak takiego podziału
 - brak jest konkretnych wytycznych, które zamówienia należy dzielić i jak je dzielić (na ile części), aby nie narazić się na zarzut ograniczenia konkurencyjności
- kwestia ważna z punktu widzenia prowadzonych następczo kontroli (organy kontrolne bazując na wyjaśnieniu UZP wydają się przyjmować bardzo formalistyczną interpretację zagadnienia)
- w razie podzielenia zamówienia na części w ramach jednego postępowania można ograniczyć możliwość składania przez jednego Wykonawcę ofert na poszczególne części zamówienia lub udzielenia Wykonawcy większej liczby części (zgodnie z art. 36aa ustawy PZP)

6. Tzw. KLAUZULA ZATRUDNIENIA

- na mocy **art. 29 ust. 3a ustawy PZP** Zamawiający zobligowany został do określania w OPZ dotyczącym zamówienia na usługi lub roboty budowlane wymagania zatrudnienia przez Wykonawcę lub Podwykonawcę na podstawie umowy o pracę osób wykonujących wskazanych przez Zamawiającego czynności w zakresie realizacji zamówienia, jeżeli wykonanie tych czynności polega na wykonywaniu pracy w sposób określony w art. 22 § 1 Kodeksu pracy
- w przypadku określenia takiego wymogu Zamawiający w SIWZ winien określić:
 - sposób dokumentowania zatrudnienia osób, o których mowa w art. 29 ust. 3a ustawy PZP,
 - uprawnienia Zamawiającego w zakresie kontroli spełniania przez Wykonawcę wymagań, o których mowa w art. 29 ust. 3a ustawy PZP, oraz sankcji z tytułu niespełnienia tych wymagań,
 - rodzaj czynności niezbędnych do realizacji zamówienia, których dotyczą wymagania zatrudnienia na podstawie umowy o pracę przez Wykonawcę lub Podwykonawcę osób wykonujących czynności w trakcie realizacji zamówienia
(art. 36 ust. 2 pkt 8a ustawy PZP)
- **obligatoryjność zastrzeżenia w SIWZ tzw. klauzuli zatrudnienia dotyczy jedynie sytuacji, gdy Zamawiający stwierdzi, iż w ramach realizacji danego zamówienia będą wykonywane czynności mieszczące się w kodeksowej definicji stosunku pracy**

6. Tzw. KLAUZULA ZATRUDNIENIA (c.d.)

Kodeks pracy – art. 22 § 1 [Stosunek pracy]

Przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca – do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem.

- w przedmiocie klauzuli zatrudnienia **UZP sporządził szczegółową opinię prawną** (zmmieszczoną na stronie internetowej UZP) zawierającą informacje i wytyczne w zakresie stosowania tego wymagania ustawowego – do najważniejszych należą kwestie:
 - w ramach dokumentowania spełniania wymogu zatrudnienia osób, o których mowa w art. 29 ust. 3a ustawy PZP, nie można żądać niezanonimizowanych umów o pracę (kontekst ochrony danych osobowych)
 - Zamawiający w ramach określania uprawnień kontrolnych nie powinien przypisywać sobie uprawnień przynależnych z mocy prawa innym instytucjom i podmiotom
 - odnośnie **osób sprawujących samodzielne funkcje techniczne w budownictwie** (np. projektanta, kierownika budowy / robót, inspektora nadzoru inwestorskiego) nie powinien być stawiany wymóg zatrudnienia na podstawie umowy o pracę

7. Tryb BADANIA i OCENY OFERT w ramach postępowania

ustawa PZP po nowelizacji przewiduje dwuetapowy model badania ofert:

- **ETAP I** – badanie formalne ofert pod kątem ich ważności (konieczność zweryfikowania przesłanek odrzucenia oferty z art. 89 ustawy PZP) + wstępne badanie sytuacji podmiotowej Wykonawców na podstawie złożonych wraz z ofertami oświadczeń wstępnych / JEDZów (weryfikacja przesłanek wykluczenia z art. 24 ustawy PZP)
 - istota PROCEDURY ODWRÓCONEJ (art. 24aa ustawy PZP) – brak konieczności dokonywania wstępnej weryfikacji sytuacji podmiotowej Wykonawców (JEDZ Wykonawcy, którego oferta jest najwyżej oceniona, badany jest w etapie II łącznie ze złożonymi dokumentami)
 - możliwość skorzystania z procedur uzupełniających i wyjaśniających (art. 26 ust. 3 i 3a, art. 87 ust. 1 ustawy PZP)
 - możliwość wykluczenia Wykonawców, możliwość odrzucenia ofert (indywidualne zawiadomienie zgodnie z art. 92 ustawy PZP)
- **OCENA OFERT** – wewnętrzne ustalenie rankingu ofert według kryteriów oceny ofert określonych w SIWZ i ogłoszeniu o zamówieniu celem wytypowania oferty najwyżej ocenionej
- **ETAP II** – weryfikacja sytuacji podmiotowej Wykonawcy, którego oferta została najwyżej oceniona, na podstawie oświadczeń i dokumentów składanych w trybie art. 26 ust. 1 lub 2 ustawy PZP
 - możliwość skorzystania z procedur uzupełniających i wyjaśniających (art. 26 ust. 3, 3a i 4, art. 87 ust. 1 ustawy PZP)
 - możliwość wykluczenia Wykonawców, możliwość odrzucenia ofert (indywidualne zawiadomienie zgodnie z art. 92 ustawy PZP)
- **ROZSTRZYGNIĘCIE POSTĘPOWANIA** – dokonanie wyboru najkorzystniejszej oferty / ewentualne unieważnienie postępowania (zawiadomienie zgodnie z art. 92 ustawy PZP)

8. Co oznacza sformułowanie „MOŻE” na gruncie ustawy PZP

zawarte w poszczególnych przepisach ustawy PZP wyrażenie „MOŻE” może mieć dwojakie znaczenie:

- 1) rozumienie zgodne z art. 24 ust. 5 ustawy PZP (statuującym fakultatywne podstawy wykluczenia z udziału w postępowaniu) – **sformułowanie „MOŻE” oznacza dyspozycyjność (fakultatywność działania) Zamawiającego jedynie na etapie przygotowania (wszczęcia) postępowania, tj. przy formułowaniu treści SIWZ i ogłoszenia o zamówienia**

Zamawiający może w ogóle nie przewidzieć albo przewidzieć jedynie niektóre lub wszystkie przesłanki z art. 24 ust. 5 ustawy PZP, ale w przypadku podjęcia decyzji o wpisaniu do SIWZ (ogłoszenia o zamówieniu) danych przesłanek fakultatywnych będzie się już musiał do nich w toku postępowania stosować – nie będzie miał możliwości zdecydowania o ich niezastosowaniu w konkretnej sytuacji

- 2) rozumienie zgodne z art. 24aa ustawy PZP (regulującym tzw. procedurę odwróconą) – **sformułowanie „MOŻE” oznacza dyspozycyjność (fakultatywność działania) Zamawiającego zarówno na etapie przygotowania (wszczęcia) postępowania, tj. przy formułowaniu treści SIWZ i ogłoszenia o zamówienia, jak i w toku postępowania, tj. w ramach stosowania ich zapisów**

Zamawiający może wstępnie przewidzieć możliwość zastosowania procedury odwróconej w ramach danego postępowania zastrzegając to w SIWZ lub ogłoszeniu o zamówieniu, ale nawet pomimo jej przewidzenia nie musi z tej możliwości skorzystać (już w toku postępowania Zamawiający może zdecydować, iż jej zastosowanie byłoby niecelowe lub niezasadne) – zgodnie z wyjaśnieniem UZP

8. Co oznacza sformułowanie „MOŻE” na gruncie ustawy PZP (c.d.)

- **problematiczny brak użycia wyrażenia „MOŻE”** w ramach przepisu § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rozwoju z dnia 26 lipca 2016 r. *w sprawie rodzajów dokumentów, jakich może żądać zamawiający od wykonawcy w postępowaniu o udzielenie zamówienia (rozporządzenia o dokumentach)*
 - zgodnie z **art. 26 ust. 2 ustawy PZP** w postępowaniach biuletynowych Zamawiający **MOŻE ŻĄDAĆ** od Wykonawcy, którego oferta została najwyżej oceniona, złożenia oświadczeń i dokumentów potwierdzających okoliczności wskazane w art. 25 ust. 1 ustawy PZP, w tym oświadczeń i dokumentów potwierdzających brak podstaw do wykluczenia (spośród określonych rozporządzeniem o dokumentach) – wynikająca z tego przepisu fakultatywność winna znaleźć odzwierciedlenie w treści SIWZ, w ramach którego Zamawiający określa, złożenia jakich oświadczeń i dokumentów będzie wymagał w II etapie badania sytuacji podmiotowej Wykonawców; Zamawiający uprawniony, a nie zobligowany jest do określania żądania przedłożenia tych oświadczeń i dokumentów – na bazie art. 26 ust. 2 ustawy PZP Zamawiający może przesądzić, że nie będzie w ogóle żądał dokumentów i oświadczeń potwierdzających brak podstaw do wykluczenia, albo że będzie żądał tylko części, niektórych z nich lub też wszystkich
 - spójne z zapisem art. 26 ust. 2 ustawy PZP są przepisy **§ 5 i § 9 ust. 3 rozporządzenia o dokumentach** (dotyczące *stricte* oświadczeń i dokumentów potwierdzających brak podstaw do wykluczenia) posługujące się analogicznym sformułowaniem wskazującym na możliwość żądania wskazanych tam oświadczeń i dokumentach.

8. Co oznacza sformułowanie „MOŻE” na gruncie ustawy PZP (c.d.)

- **problematiczny brak użycia wyrażenia „MOŻE”** w ramach przepisu § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rozwoju z dnia 26 lipca 2016 r. *w sprawie rodzajów dokumentów, jakich może żądać zamawiający od wykonawcy w postępowaniu o udzielenie zamówienia (rozporządzenia o dokumentach)* (c.d.)
 - **natomiast przepis § 9 ust. 2 rozporządzenia o dokumentach odnoszący się do weryfikacji sytuacji podmiotowej w zakresie podstaw wykluczenia odnośnie podmiotów trzecich posługuje się kategorię wyrażeniem wskazującym literalnie na obligatoryjność żądania kompletu oświadczeń i dokumentów w stosunku do podmiotów trzecich**
 - wątpliwości interpretacyjne wynikające z językowej wykładni tego przepisu – czy w sytuacji nieżądania wszystkich oświadczeń i dokumentów na wykluczenie w stosunku do Wykonawcy winno się jednak żądać wszystkich tych dokumentów w stosunku do podmiotów trzecich ?
 - wyjaśnienie UZP – należy żądać tych samych oświadczeń i dokumentów w stosunku do Wykonawcy, jak i podmiotów trzecich (rozumienie uwzględniające wykładnię celowościową, funkcjonalną i systemową przepisu)

9. Powoływanie się na POTENCJAŁ tzw. PODMIOTÓW TRZECICH

art. 22a ustawy PZP

Wykonawca może w celu potwierdzenia spełniania warunków udziału w postępowaniu, w stosownych sytuacjach oraz w odniesieniu do konkretnego zamówienia, lub jego części, polegać na zdolnościach technicznych lub zawodowych lub sytuacji finansowej lub ekonomicznej innych podmiotów, niezależnie od charakteru prawnego łączących go z nim stosunków prawnych.

Wykonawca, który polega na zdolnościach lub sytuacji innych podmiotów, musi udowodnić zamawiającemu, że realizując zamówienie, będzie dysponował niezbędnymi zasobami tych podmiotów, w szczególności przedstawiając ZOBOWIĄZANIE tych podmiotów do oddania mu do dyspozycji niezbędnych zasobów na potrzeby realizacji zamówienia.

- niemożność powołania się na potencjał podmiotów trzecich w zakresie warunku dotyczącego **posiadania wymaganych prawem kompetencji lub uprawnień do prowadzenia określonej działalności zawodowej**
- **konieczność weryfikowania sytuacji podmiotowej odnośnie podmiotów trzecich:**
 - podmioty trzecie nie mogą podlegać wykluczeniu (konieczność wskazania innego podmiotu lub zobowiązania się do osobistego wykonania danej części zamówienia); możliwość skorzystania z procedury *self-cleaning* (art. 24 ust. 8 ustawy PZP) ?
 - w przypadku powołania się na potencjał podmiotów trzecich Wykonawca celem wykazania braku podstaw wykluczenia i spełniania warunków udziału w postępowania w zakresie, w jakim powołuje się na ich zasoby:
 - zamieszcza informacje o tych podmiotach w oświadczeniu wstępnym / składa odrębne JEDZ-e dotyczące tych podmiotów (art. 25a ustawy PZP)
 - składa dotyczące ich oświadczenia i dokumenty w trybie art. 26 ust. 1 lub 2

9. Powoływanie się na POTENCJAŁ tzw. PODMIOTÓW TRZECICH (c.d.)

- mocniejsze związanie Wykonawcy z podmiotem trzecim w stosunku do Zamawiającego
 - **de facto udział podmiotów trzecich = podwykonawstwo**
W odniesieniu do warunków dotyczących wykształcenia, kwalifikacji zawodowych lub doświadczenia, wykonawcy mogą polegać na zdolnościach innych podmiotów, jeśli podmioty te zrealizują roboty budowlane lub usługi, do realizacji których te zdolności są wymagane.
 - **solidarna wraz z Wykonawcą odpowiedzialność podmiotów trzecich**
Wykonawca, który polega na sytuacji finansowej lub ekonomicznej innych podmiotów, odpowiada solidarnie z podmiotem, który zobowiązał się do udostępnienia zasobów, za szkodę poniesioną przez zamawiającego powstałą wskutek nieudostępnienia tych zasobów, chyba że za nieudostępnienie zasobów nie ponosi winy.
- udział podmiotów trzecich a podwykonawstwo

UWAGA na stosowanie narzędzia z art. 36a ust. 2 ustawy PZP (możliwość zastrzeżenia obowiązku osobistego wykonania przez Wykonawcę kluczowej części zamówienia na roboty budowlane lub usługi / prac związanych z rozmieszczeniem i instalacją w ramach zamówienia na dostawy)

- **wyłączenie podwykonawstwa może spowodować brak możliwości powołania się na potencjał podmiotów trzecich, a taka sytuacja może zostać uznana za nieuzasadnione ograniczenie / zaburzenie konkurencyjności**
- konieczność przemyślanego i rozważnego stosowania mechanizmu ograniczania podwykonawstwa

10. Określenie KRYTERIÓW OCENY OFERT

- zgodnie z art. 91 ust. 2 ustawy PZP kryteriami oceny ofert są:
 - **CENA lub KOSZT** – kryterium zawsze obowiązkowe, z tym że zasadniczo jego waga nie może przekroczyć 60 % (wyjątkowo – w przypadku określonym w art. 91 ust. 2a ustawy PZP [zamówienia o narzuconych standardach jakościowych, których koszty cyklu życia nie będą mieć wpływu na cenę] można zastosować to kryterium jako jedyne lub określić jego wagę powyżej progu 60 %)
 - **inne kryteria odnoszące się do przedmiotu zamówienia (w tym warunków jego realizacji)**, w szczególności:
 - jakość, w tym parametry techniczne, właściwości estetyczne i funkcjonalne
 - aspekty społeczne, w tym integracja zawodowa i społeczna osób defaworyzowanych, dostępność dla osób niepełnosprawnych lub uwzględnianie potrzeb użytkowników
 - aspekty środowiskowe, w tym efektywność energetyczna przedmiotu zamówienia
 - aspekty innowacyjne
 - **organizacja, kwalifikacje zawodowe i doświadczenie osób wyznaczonych do realizacji zamówienia, jeżeli mogą mieć znaczący wpływ na jakość wykonania zamówienia** (możliwość weryfikowania tych aspektów dwutorowo – na zasadzie obligatoryjnego wymogu w zakresie określenia minimalnego poziomu zdolności w ramach warunku udziału w postępowaniu dotyczącego zdolności technicznej lub zawodowej oraz na zasadzie preferencyjnego traktowania dodatkowych zdolności w ramach kryterium oceny ofert)
 - serwis posprzedażny oraz pomoc techniczna, warunki dostawy, takie jak termin dostawy, sposób dostawy oraz czas dostawy lub okres realizacji

10. Określenie KRYTERIÓW OCENY OFERT (c.d.)

- przy określaniu kryteriów oceny ofert należy wziąć pod uwagę następujące kwestie:
 - kryteria oceny ofert są **związane z przedmiotem zamówienia**, jeżeli dotyczą robót budowlanych, dostaw lub usług, które mają być zrealizowane w ramach tego zamówienia, we wszystkich aspektach oraz w odniesieniu do poszczególnych etapów ich cyklu życia, w tym procesu produkcji, dostarczania lub wprowadzania na rynek, nawet jeżeli nie są istotną cechą przedmiotu zamówienia
 - **kryteria oceny ofert nie mogą dotyczyć właściwości Wykonawcy**, a w szczególności jego wiarygodności ekonomicznej, technicznej lub finansowej (np. nie można w ramach kryteriów oceny ofert weryfikować doświadczenia samego Wykonawcy)
 - **określenie kryteriów oceny ofert winno być dokonane w sposób precyzyjny, jednoznaczny i zrozumiały, umożliwiające sprawdzenie informacji przedstawianych przez Wykonawców**; dążenie do wyeliminowania lub choćby zminimalizowania możliwego subiektywizmu, ocenności i uznaniowości w odniesieniu do przedmiotu kryteriów oceny ofert na rzecz szeroko pojętego obiektywizmu oceny
 - należy pamiętać, iż przy określaniu kryteriów oceny ofert (które mają w założeniu odzwierciedlać subiektywne potrzeby danego Zamawiającego i aspekty dla niego istotne) należy wziąć po uwagę **ogólne zasady postępowania (w szczególności zasady zachowania uczciwej konkurencji i równego traktowania wykonawców)** oraz przepisy ustawy PZP (wątpliwości przy kryterium osobistego wykonania danej części lub zakresu zamówienia z punktu widzenia ustawowego domniemania dopuszczalności podwykonawstwa i możliwości jego wyłączenia jedynie w odniesieniu do kluczowej części zamówienia)
 - należy również uważać, aby poprzez określenie kryteriów oceny ofert nie doprowadzić do naruszenia art. 29 ust. 1 ustawy PZP (precyzyjne i wyczerpujące opisanie przedmiotu zamówienia) i spowodowania nieporównywalności ofert

11. Problematyczne FORMULARZE dokumentów postępowania

z punktu widzenia wymogów stanowiących poszczególnymi przepisami ustawy PZP przyjęte odgórnie (narzucone) wzory dokumentów, jakie zobligowani są sporządzać w toku postępowania Zamawiający i Wykonawcy, nie są w zakresie ich treści w pełni kompatybilne i spójne, co powoduje praktyczne trudności w ich wypełnianiu:

➤ **elektroniczne formularze ogłoszeń**

- **ogłoszenia publikowane w BZP** – mało czytelne, zawierające zbyt dużo nieistotnych informacji (rubryk niewypełnianych i niepotrzebnie wyświetlanych w ogłoszeniu wypełnionym i wygenerowanym), zapisy nie do końca dostosowane do brzmienia przepisów ustawy PZP
 - **ogłoszenia publikowane w Dz.Urz.UE** – niezwingające rubryk pozwalających na wskazanie informacji koniecznych z punktu widzenia przepisów określających minimalną wymaganą treść ogłoszenia (np. art. 41 ustawy PZP), zawierające znacząco zbyt małe limity znaków w rubrykach pozwalających na wpisanie informacji dodatkowych, zapisy nie do końca dostosowane do brzmienia przepisów ustawy PZP
- **Jednolity Europejski Dokument Zamówienia (JEDZ)** – zbyt szczegółowy, powielający informacje zawarte w ramach składnych w II etapie badania ofert oświadczeń i dokumentów, nomenklatura niedostosowana do krajowego porządku prawnego
- **protokół postępowania (art. 96 ustawy PZP)** – zapisy nie do końca dostosowane do brzmienia przepisów ustawy PZP

12. W jakim zakresie na gruncie postępowania biuletynowego można złożyć ODWOŁANIE

- znowelizowany art. 180 ust. 2 ustawy PZP stanowi, iż w postępowaniach w sprawie zamówień o wartości mniejszej niż progi unijne określone na podstawie art. 11 ust. 8 ustawy PZP odwołanie przysługuje wobec CZYNNOŚCI:
 - wyboru trybu negocjacji bez ogłoszenia, zamówienia z wolnej ręki lub zapytania o cenę;
 - określenia warunków udziału w postępowaniu;
 - wykluczenia odwołującego z postępowania o udzielenie zamówienia;
 - odrzucenia oferty odwołującego;
 - opisu przedmiotu zamówienia;
 - WYBORU NAJKORZYSTNIEJSZEJ OFERTY.
- w ramach dotychczasowego orzecznictwa KIO, bazując na literalnej wykładni tego przepisu oraz terminologii innych przepisów ustawy PZP, odrzucała odwołania kwestionujące zaniechanie wykluczenia konkurencyjnych Wykonawców lub odrzucenia złożonych przez nich ofert z uzasadnieniem, iż **zaniechanie tych czynności nie mieści się w pojęciu czynności wyboru najkorzystniejszej oferty, które miało by oznaczać jedynie niedokonanie wyboru oferty najkorzystniejszej zgodnie z kryteriami oceny ofert określonymi w SIWZ**

12. W jakim zakresie na gruncie postępowania biuletynowego można złożyć ODWOŁANIE (c.d.)

- ze stanowiskiem takim nie zgodził się Prezes UZP (twierdząc, iż **wybór najkorzystniejszej oferty jest pojęciem szerszym**) i wniósł skargi na postanowienia KIO w przedmiocie odrzucenia takich odwołań, zarzucając KIO interpretowanie przepisu w sposób niezgodny z jego funkcją i celami implementacji dyrektyw unijnych
- pierwsze orzeczenia Sądów Okręgowych (uwzględniające wniesione skargi – np. wyrok SO w Lublinie z dnia 21 grudnia 2016 r. sygn. IX Ga 502/16, wyrok SO w Szczecinie z dnia 22 grudnia 2016 r. sygn. II Ca 1461/16) pokazują tendencję **uznawania szerszego rozumienia pojęcia czynności wyboru najkorzystniejszej oferty**
- nieprecyzyjne (i przez to wadliwe) uregulowanie przepisu spowodowało wielość wzajemnie sprzecznych interpretacji, co w tak poważnej i istotnej sprawie znamionuje bardzo niekorzystną sytuację braku pewności prawa

13. Zakres dopuszczalnej ZMIANY umowy w sprawie zamówienia

po wejściu w życie ustawy nowelizacyjnej z dnia 22 czerwca 2016 r. (Dz.U. z 2016 r. poz. 1020) **zagadnienie zmiany umów** uregulowane jest dwoma odrębnymi aktami prawnymi w zależności od reżimu prawnego, w jakim została zawarta umowa:

- 1) **UMOWY zawarte na podstawie poprzedniego porządku prawnego**, tj. przed wejściem w życie ustawy nowelizacyjnej lub w następstwie postępowań prowadzonych na podstawie ustawy PZP w brzmieniu sprzed nowelizacji

zagadnienie ZMIANY tych umów reguluje art. 19 ust. 3 ustawy nowelizacyjnej – zmiana umowy dopuszczalna jest w przypadku:

- określonym poprzednim brzmieniem art. 144 ust. 1 ustawy PZP:
 - wprowadzania zmian nieistotnych (*choć wyraźnie tego nie wskazano*)
 - wprowadzania zmian istotnych przewidzianych (i opisanych)
- udzielania zamówień dodatkowych w rozumieniu dotychczasowym (określonym uchylonym art. 67 ust. 1 pkt 5 ustawy PZP)
- udzielania zamówień uzupełniających w rozumieniu określonym poprzednim brzmieniem art. 67 ust. 1 pkt 6 i 7 ustawy PZP

UWAGA!

zmiana trybu udzielania zamówień dotychczasowych i uzupełniających w dotychczasowym rozumieniu – udzielane są one aneksem do umowy w sprawie zamówienia podstawowego, a nie odrębną umową do przeprowadzenia postępowania w trybie zamówienia z wolnej ręki

13. Zakres dopuszczalnej ZMIANY umowy w sprawie zamówienia (c.d.)

2) **UMOWY zawarte na podstawie nowego porządku prawnego**, tj. w następstwie postępowań prowadzonych na podstawie znowelizowanej ustawy PZP

zagadnienie ZMIANY tych umów reguluje art. 144 ustawy PZP – zmiana umowy dopuszczalna jest w przypadku:

- wprowadzania zmian nieistotnych w rozumieniu ustawy PZP (art. 144 ust. 1e zawiera normatywną definicję ZMIANY ISTOTNEJ)
 - wprowadzania zmian istotnych przewidzianych (i jednoznacznie opisanych)
 - udzielenia zamówień dodatkowych w nowym (zmienionym) ujęciu
 - wprowadzania zmian istotnych nieprzewidzianych
 - wprowadzania zmian podmiotowych
 - wprowadzania zmian wartościowo bagatelnych
- ustawa PZP wprowadziła szereg dodatkowych wymogów związanych z dokonywaniem zmian zawartej umowy (określonych w ramach art. 144 ustawy PZP) – m.in. obowiązek informacyjny (publikacja ogłoszeń o zmianie umowy)
- w dalszym ciągu obowiązuje art. 140 ust. 1 (stanowiący o tożsamości zakresu świadczenia umownego i zobowiązania ofertowego) oraz art. 7 ust. 3 ustawy PZP (wymóg udzielenia zamówienia wyłącznie Wykonawcy wybranemu zgodnie z przepisami ustawy PZP)
- **zlikwidowane zostały zamówienia uzupełniające** – w ich miejsce wprowadzone zostały zamówienia polegające na powtórzeniu podobnych usług lub robót budowlanych oraz zamówienia na dodatkowe dostawy udzielane w drodze odrębnych umów do przeprowadzenia postępowania w trybie zamówienia z wolnej ręki

14. Obligatoryjna WALORYZACJA wynagrodzenia na gruncie umów w sprawie zamówień publicznych

➤ możliwe są dwa reżimy dokonywania prawnie obligatoryjnej waloryzacji wynagrodzenia umownego:

1) **REŻIM UMOWNY** – zgodnie z zapisami konkretnych umów stanowiącymi tzw. klauzule waloryzacyjne

- od dnia 19 października 2014 r. na mocy art. 142 ust. 5 ustawy PZP Zamawiający ustawowo zobowiązany został do określania w umowach w sprawie zamówień zawieranych na okres dłuższy niż 12 miesięcy postanowień o zasadach wprowadzania odpowiednich zmian wysokości wynagrodzenia należnego Wykonawcy, w przypadku zmiany:

- stawki podatku od towarów i usług
- ~~wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalonego na podstawie art. 2 ust. 3-5 ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę / obecnie~~ – wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę albo wysokości minimalnej stawki godzinowej, ustalonych na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę
- zasad podlegania ubezpieczeniom społecznym lub ubezpieczeniu zdrowotnemu lub wysokości stawki składki na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne

– jeżeli zmiany te będą miały wpływ na koszty wykonania zamówienia przez Wykonawcę

14. Obligatoryjna WALORYZACJA wynagrodzenia na gruncie umów w sprawie zamówień publicznych (c.d.)

2) **REŻIM USTAWOWY** – na mocy konkretnych szczegółowych przepisów prawnych (niezależny od treści samej umowy w sprawie zamówienia publicznego), np.:

- art. 4 ustawy nowelizującej ustawę PZP z dnia 29 sierpnia 2014 r. przewidział specjalne ustawowe uprawnienie w postaci możliwości zwrócenia się o przeprowadzenie negocjacji w sprawie zmiany wynagrodzenia umownego na gruncie umów zawartych przed wejściem w życie tej ustawy (i niezawierających klauzul waloryzacyjnych w zakresie określonych tą ustawą)
- art. 8 *ustawy z dnia z dnia 22 lipca 2016 r. o zmianie ustawy o minimalnym wynagrodzeniu za pracę oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2016 r. poz. 1265) przewidział specjalne ustawowe uprawnienie w postaci możliwości zwrócenia się o przeprowadzenie negocjacji w sprawie zmiany wynagrodzenia umownego na gruncie umów zawartych w wyniku postępowań wszczętych przed dniem 1 września 2016 r., jeżeli zmiany dokonane tą ustawą (zmiana wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę, wprowadzenie minimalnej stawki godzinowej) będą miały wpływ na koszty wykonania przez Wykonawcę zamówienia publicznego – przepis ten normował UPRAWNIENIE CZASOWE (wygasające z dniem 31 grudnia 2016 r.)

➤ **dla dokonania obowiązkowej waloryzacji wynagrodzenia konieczne jest wykazanie konkretnego wpływu zmian prawnych na koszty wykonania zamówienia przez Wykonawcę**

15. Możliwości wstrzymania realizacji umowy przed zakończeniem jej wykonania – ROZWIĄZANIE umowy

- wyjątek od zasady niezmiennalności i trwałości umowy w sprawie zamówienia publicznego – możliwość jej wcześniejszego zakończenia, czyli rozwiązania umowy
- cywilistyczne sposoby rozwiązania umowy:
 - rozwiązanie umowy na mocy zgodnych oświadczeń obu jej stron, tzw. **rozwiązanie za porozumieniem stron** (na podstawie przepisów KC lub postanowień umownych)
 - rozwiązanie umowy w wyniku złożenie jednostronnego oświadczenia woli w przedmiocie:
 - **odstąpienia od umowy** (natychmiastowy skutek w postaci rozwiązania umowy)
 - **wypowiedzenia umowy** (odroczone o bieg okresu wypowiedzenia skutek w postaci rozwiązania umowy)
- ustawa PZP w art. 145 i 145a ustawy PZP reguluje przypadki odstąpienia i rozwiązania umowy przez Zamawiającego:
 - **art. 145 ustawy PZP** – ustawowe prawo odstąpienia przez Zamawiającego od umowy w sytuacji nieprzewidzianej zmiany okoliczności powodującej, iż wykonanie umowy nie leży w interesie publicznym

15. Możliwości wstrzymania realizacji umowy przed zakończeniem jej wykonania – ROZWIĄZANIE umowy (c.d.)

- **art. 145a ustawy PZP** – możliwość rozwiązania umowy przez Zamawiającego w sytuacji dokonania niedozwolonej zmiany umowy, jeżeli następczo okazało się, iż Wykonawca umowy podlegał wykluczeniu, czy też jeżeli TSUE stwierdzi naruszenie prawa unijnego przy udzielenia zamówienia

przepis wyraźnie wadliwy – winien odnosić się do prawa odstąpienia od umowy, a nie jej rozwiązania przez Zamawiającego z uwagi na potwierdzoną w orzecznictwie sądów niemożność rozwiązania umowy rezultatu poprzez jednostronne oświadczenie woli inne niż odstąpienie od umowy lub poprzez rozwiązanie za porozumieniem stron

- można spotkać się z interpretacjami, iż fakt istnienia wskazanych przepisów w ustawie PZP **wyklucza możliwość korzystania z cywilno-prawnych sposobów rozwiązania umów na zasadzie odesłania z art. 139 ust. 1 ustawy PZP:**

- niedopuszczalne miałyby być rozwiązywanie umów w sytuacjach innych, niż określone w art. 145a ustawy PZP, w szczególności za porozumieniem stron lub w przypadkach uregulowanych w umowie
- możliwa niedopuszczalność / wątpliwe uregulowanie umownego prawa odstąpienia od umowy lub wypowiedzenia umowy (nawet przy zachowaniu wymogów w zakresie jednoznacznego określenia sytuacji powodujących aktywizację tego prawa)

- przyjęcie takiej interpretacji może powodować problemy w razie zaistnienia sytuacji niemieszczących się w dyspozycji art. 145 i 145a ustawy PZP, ale jednak wymagających wstrzymania realizacji umowy, np. w przypadku następczej niemożności świadczenia

Rekomendacje dla Zamawiających celem jak najbezpieczniejszego przebrnięcia przez pierwszy okres funkcjonowania znowelizowanej ustawy PZP (od czasu ukształtowania się orzecznictwa, poglądów doktryny, opinii i wytycznych):

- w przypadku wątpliwości interpretacyjnych lub niejednoznaczności regulacji można:
 - wystąpić o opinię / interpretację do UZP w trybie art. 154c ustawy PZP
 - wystąpić o opinię / interpretację do instytucji kontrolującej projekty unijne, jeżeli zamówienie jest lub planowane jest do współfinansowania ze środków UE
- możliwość wystąpienia do UZP o przeprowadzenie kontroli doraźnej lub do instytucji zarządzającej programem unijnym o przeprowadzenie kontroli uprzedniej postępowania zamówieniowego przed zgłoszeniem projektu do dofinansowania
- do czasu pozyskania opinii / interpretacji lub w razie jej niepozyskania można zastosować rozwiązanie bardziej ostrożnościowe lub wynikające z wykładni literalnej przepisu (ma ona pierwszeństwo w stosowaniu)
- w odniesieniu do postępowań prowadzonych w trybie unijnym (w szczególności w przedmiocie zamówień podlegających współfinansowaniu ze środków UE) w razie jakichkolwiek wątpliwości w zakresie przepisów ustawy PZP należy posłkować się treścią dyrektywy klasycznej (przepisy aktów krajowych, w szczególności implementujących normy unijne, nie mogą być sprzeczne z prawem unijnym)

**UPRZEJMIE DZIĘKUJĘ
ZA UWAGĘ**